

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

תצא

גליון נג (רנב)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וארבע לבריאה

בס"ד עש"ק פ' תצא תהי' שנת דברי משיח

ת ו כ ו ה ע ג י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

המ"מ בשו"ע אדה"ז לענין ההליכה מחיל אל חיל ד

ר מ ב " ם

הערות להרמב"ם הל' בית הבחירה ד

נ ג ל ה

נוגע בעדות מצד הנאת ממון ז

בסוגית מצות לאו ליהנות ניתנו ח

ח ס י ד ו ת

בהמאמר כי קרוב אליך (תשל"א) ט

י"ב צירופי שם הו' י

טעות הכופרים י

ש י ח ו ת

חילוקי דרגות בשליחות יב

מט"ו באב ואילך מוסיפין בלימוד התורה יד

זמנו של שלמה ה' במצב של מנוחה כו' יד

הוספת אדמו"ר מהוריל"צ במשל אדה"ז דמלך בשדה טו

ה י ו ם י ו ם

הערה בלוח היום יום טז

הערות ללוח היום יום יז

ל ק ו ט י ש ל ח ו ת

א. בלקו"ש חל"ד ע' 24 הערה 28 מציון לשו"ע אדה"ז רסקנ"ה לענין הליכה מחיל אל חיל, וכותב: "וש"נ (ומדרהשמיט בפנים הציון לברכות משמע דמ"מ שעל הגליון הם לאדה"ז)".

והנה בשו"ע שם מביא ענין הליכה מביהכנ"ס לביהמ"ד שבסוף ברכות, ובכל המקומות שמציון בפנים השו"ע (ת"י לתהלים, סוף מ"ק. ועוד) יש פירוש אחר בפסוק זה.

ולפי זה לא הבנתי מהיכן המשמעות דהמ"מ שעל הגליון הם לאדה"ז. דהא פשיטא שגם אי נימא שאדה"ז לא כתב המ"מ שעל הגליון, מ"מ בטח ידע מקור ההלכות והעתיק משם. וא"כ, אפשר שבפנים (כאן) הביא אדה"ז כל המקומות שבהם יש פירוש אחר בפסוק זה (היינו עוד אופני הליכה מחיל אל חיל וכו'), אבל אם המ"מ למקור הדין עצמו לא נחית לציין כשם שלא עשה כן בשאר המקומות.

הרב משה ישראלי
- ברוקלין נ.י. -

ר מ ב ם

ב. הערות לרמב"ם הלכות בית הבחירה.

פרק א הלכה א: "מצות עשה לעשות בית לה": סנהדרין כ,ב. תוספתא סנהדרין פ"ד הלכה ה, ספרי דברים פ' ס' כז. וראה רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"א וסמ"ג עשין קס"ג. וראה בארוכה בלקו"ש חלק יא ע' 121 הלשון לעשות ולא נקט לבנות, וראה גם בלקו"ש חלק ד' ע' 1346, חלק י"ד ע' 132.

"להיות מקריבים בו הקרבנות": ראה סהמ"צ עשין כ': שזונו לבנות הבחירה לעבודה בו יהי' ההקרבה, ראה בלקו"ש חלק י"ג ע' 62 הערה 47.

"שלוש פעמים בשנה": דברים טז, טז.

"שנאמר ועשו לי מקדש": שמות כה, ח. וכ"כ בסהמ"צ עשין כ, וכ"ה ברש"י יבמות ו, א. ד"ה מאי לאו. חינוך מצוה צה, וכ"ה בתנחומא סוף פ' תצא, אבל בספרי ובתוספתא סנהדרין דלעיל מביא הפסוק מדברים יב, א: והי' המקום אשר יבחר וגו', ראה בארוכה בלקו"ש חלק יא ע' 116.

פרק א הלכה ב: "כיון שנכנסו לארץ": סנהדרין כ, ב. ספרי דברים פ' כז. תוספתא סנהדרין פ"ד הלכה ה'.

"העמידו המשכן בגלגל": זבחים קיח, ב. תוספתא שם פרק י"ג הלכה ו'.

"ופרשו יריעות המשכן עליו": זבחים קיב, ב.

"וכשמת עלי חרב": סדר עולם פרק י"ג.

"ובנו שם מקדש": מלשון הגמרא בזבחים שם א. אהל מועד בנוב, וכ"ה בפ"ה המשניות להרמב"ם, משמע שלא ה"י בנין אלא אוהל מועד, וראה תוספות ישנים יומא מד, א. ד"ה שילה שכתבו שלא מצינו בנוב וגבעון שה"י להם בית של אבנים למטה ויריעות למעלה. אבל מלשון הרמב"ם כאן "ובנו שם מקדש" וכ"ה בסמ"ג עשין קסג, וברש"י פסחים לח, ב. שכתב באו להם לנוב ולא ה"י שם משכן אלא בית של אבנים ה"י, וראה בספר הר המוריה בארוכה.

"וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון": זבחים קיח, ב: כשמת שמואל הרמתי חרבה נוב ובאו לגבעון, וכ"ה בסד"ע שם לפי ג"י הילקוט שמעוני שמואל-א רמז. קלט.

"וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה": זבחים שם, וראה ירושלמי סוף פ"א דמגילה ועמד בנוב י"ג שנה ובגבעון מ"ד, וראה סדר עולם פ"ג פ"ד.

פרק א הלכה ג: "כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן": לשון משנה זבחים קיב, ב. מגילה י, א. וראה במכילתא בא פ"א: עד שלא נבחרה ירושלים היתה כל א"י כשרה למזבחות משנחרבה ירושלים יצאת א"י.

"ויאמר דוד זה הוא": דבה"י-א כב, א. והוא ע"פ מדרש תהלים מזמור ד. אות ב, ומשמע שדורש "זה ולא אחר", ועי' זבחים קיט, א. תוספתא סוף זבחים, ספרי דברים פרק ו' סי' ו'. אבל במכילתא בא שם מביא הפסוק כי בחר ה' בציון אוה למושב לו.

"זאת מנוחתי עדי עד": תהלים קלב, יד.

פרק א הלכה ד: "אע"פ שהוא כתוב ביחזקאל": פרק א.

"בנוהו כבנין שלמה": ראה זבחים סב, א. בשלמא בית מנכרא צורתו ופרש"י שם דידעו אנשי כנה"ג מה קדוש לעזרה ומה קדוש להיכל.

"ומעין דברים המפורשים ביחזקאל": עי' בכסף משנה שמציינן למדות פרק ד' משנה ב, וע"ע ערובין ד, א. מנחות צז, א.

פרק א הלכה ה: "שהם עיקר כבנין הבית": כלומר הדברים

המעכבים בו, ויש לעיין המקור שאלו עיקר הם ומעכבים, שממשכן אין למדין, שהרי לא ה' אולם במשכן כדאמר בערובין ב, א ורש"י שם ד"ה והא, ואפשר שלמדוהו ממה ששינו בזבחים פו, א. שאני היכל דכתיב ויתן דוד לשלמה בנו את תכנית האולם ואת בתיו וגנזכיו ועליותיו וחדריו הפנימיים ובית הכפורת, וכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ע"ש, ומשמע שזה לעיכובא, ובמקדש דוד ריש הל' בית הבחירה כתב המקור מע"ז מג, א. לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרא תבנית אולם חדר כנגד עזרה, ומשמע שהז עיקר בבנין המקדש ולכן אסור לעשות כמותם אבל שאר בנינים אין מעכבים ולכן מותר לעשות כמותם שאינם בכלל שמשים, ועיין בירושלמי שקלים פ"ד ה"ב השלחן והמנורה והמזבחות והפרוכת מעכבין את הקרבנות וכו'.

"עושיין בו קדש וקדש הקדשים": כ"ה בשמות כב, לג: והבדילה הפרוכת לכך בין הקדש ובין קדש הקדשים.

"והוא הנקרא אולם": מלכים-א ו, ג: והאולם על פני היכל הבית.

"ושלשתן נקראין היכל": בלשון הנביאים, וכן אצל חכמים ז"ל קוראים בשם "היכל" המקום שנקרא בתורה אוהל מועד או קודש, והוא שה' לפני קודש הקדשים, ולפעמים מצאנו שקראו בשם היכל לכל הבית, וב"יריעות שלמה" כתב שלכל חלק ה' שט מיוחד בשם היכל, ע"פ רד"ק ירמ' ז: אל תבטחו אל דברי השקר לאמר היכל ה' היכל ה' היכל ה', כנגד אולם היכל ודביר.

"קלעי החצר שהיו במדבר": כן ה' בבנין שלמה מלכים-א ו, לב: ויבן את החצר הפנימית, שכוללות כל העזרה, עי' רש"י שם. ובבנין שלישי, יחזקאל פ"א כמה פעמים.

"הוא הנקרא עזרה": ביחזקאל מג, יד יז, כ: העזרה הגדולה העזרה הקטנה ושם מה, יט, וכן בדה"י-ב ד, ט: ויעש חצר הכהנים והעזרה הגדולה וראה עוד שם ו, יג. ומס' מדות פ"ה מ"א ועוד. ועי' ערוך ערך עזרה שכתב שנקרא כן על שם הכתוב עזרה בצרות תהלים מו, ב, כלומר שם מתפללים לה' ושומע ועוזר.

"והכל נקרא מקדש": ויש נפ"מ אם הם בכלל המקדש שאז יש עליהם דינים של מקדש, כגון לענין ביאת מקדש שכתוב "אל המקדש לא תבוא", וכן לטומאת מקדש שנאמר בה "כי את מקדש ה' טמא", וכן לדין השמירה שכתוב "משמרת המקדש למשמרת בני ישראל", שנוהגים גם בעזרה, ועי' פיהמ"ש לר"מ מידות פ"ב מ"ו שכתב: כל העזרה היתה אורך וכו', הוא מתחילת עזרת

ישראל עד ל"א אמה אחורי ההיכל הוא הנקרא מקדש מוחלט ומקום זה חייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת.

הרב משה הרשלער
- ברוקלין נ.י. -

נ ג ל ה

ג. בגמ' ב"ב דף מג, א: "דאמר רבין בר שמואל משמיל' דשמואל המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עלי' מפני שמעמידה בפני בע"ח" זאת אומרת המוכר שדה באחריות בטח שאסור לו להעיד עלי' שהוא נוגע בעדות, שאם המערער לוקח את השדה אז הוא צריך לתת להלוקח עוד שדה בגלל זה הוא רוצה להעיד שזה ישאר אצל הלוקח, אלא אפי' שלא באחריות שהוא לא חייב לתת עוד שדה להלוקח גם אסור לו להעיד עלי' מצד סיבה אחרת שאם הבע"ח שלו רוצה לגבות ממשועבדים הוא יכול לקחת מהלוקח והוא לא חייב עוד שדה להלוקח שזה הי' שלא באחריות אבל כעת אם המערער יקח את זה לא יהי' לו כסף להבע"ח והוא לא רוצה שיקרא לו לזה רשע ולא ישלם,

ומקשים ע"ז התוס' מדוע לא אומרים אם הי' מכירת שדה שלא באחריות שהוא נוגע, שאם המערער יקח את זה עכשיו מהלוקח אז יהי' לו תרעומות מהלוקח, ומתרצים דאין נפסל (לנגעית העדות) בשביל כך, ומה הסיבה? המהרי"ט לומד בתוספות שפסול מצד נוגע זה רק בדבר שיש בו הנאת ממון ומשום זה תרעומות שאין בו הנאת ממון אז הוא לא נוגע ויכול להעיד, והמהרי"ט שואל א"כ מצד שלא יקרא לו לזה רשע ולא ישלם גם אין בו הנאת ממון שבין כך אין לו כסף לשלם והוא מתרץ שמדובר "שהוא לא רוצה להיות לזה רשע" שאם הבע"ח לא יקח את זה מהלוקח אז כל פעם שיש בו כסף קצת יותר מדאי הוא צריך לשים את זה בצד כדי לשלם סוכ"ס להבע"ח אף שאין לו כסף עכשיו, והוא צריך לחיות בצמצום כל הימים האלה מצד זה יש בו הנאת ממון, ומה שהגמ' מתרצת בהמשך שהוא נוגע בעדות להעיד על ס"ת שנגנב מצד שמיעה בס"ת לצאת ידי חובתו (אף שאין בו הנאת ממון גם צ"ע ועי' בקו"ש לר"א ווסרמן דף מ"ג ד"ה שאני ס"ת).

ואולי יש להקשות שלכאורה קשה להגיד שתוס' אוחז שנוגע בעדות הוא פסול רק מצד הנאת ממון שהרי בדף מ"ז, א. תוס' ד"ה קבלן אומרים תוס' שלפי המ"ד שסובר שקבלן אינו מעיד ללוח מה הסיבה אע"ג דאית לי' ארעא אחריתי משום דטריחא לי' מילתא למיקם עלה כדינא ודינא וכשיהיו ללוח רקקעות הרבה לא יגבה המלוה מן הקבלן הואיל ויכול לגבות

מן הלוח בהרווחה אז לפי זה מה שתוס' אומרים פה משמע שאפ"ל אם הנגיעה ה"ל רק משום טירחא בדינא הוא גם נקרא נוגע בעדות אע"ג שאין בו הנאת ממון, ממילא אם הסברא ה"ל שלהלוח ה"ל רק זיבורית ולקבלן יש בינונית והבע"ח גובה מבינונית בדינו א"כ הקבלן רק נשאר עם הזיבורית של הלוח ה"ל מובן שיש בו הנאת ממון (בינונית, וזיבורית) אבל פה הוא אומר רק מצד טירחא דדינא שאין בו בכלל משום הנאת ממון.

* * *

בגמ' ב"ב דף מ"ג, א. מובא הלכה שבני העיר שנגנב ס"ת שלהן אין דנין בדיניני אותה העיר ואין מביאין רא"ל מאנשי אותה העיר. ועל זה מקשה הגמ' ממה שמבואר מקודם שיש מושג של סילוק העדים או הדיינים אחרי ראית העדות, א"כ גם כאן אפשר לעשות סילוק בס"ת שנגנב ויעידו? ומזה שהוא אומר שאין מביאין רא"ל וכו' סימן שאין כזה מושג של סילוק. ומתריצים ס"ת שאני ואי אפשר להביא רא"ל דלשמיעה קאי שהרי נהנה בו ויוצא ל"ח בשמיעתו ובגלל זה אפ"ל אחרי הסילוק הוא עדיין נוגע בעדותו (סילוק הדיינים או העדים ע"י במהרי"ט אות כ"ו וע"י בש"ך סי' ל"ז ס"ק ל"ב).

ולכאורה נשאלת שאלה ע"י אות ק"פ בקוב"ש (לר"א ווסרמן) שלכאורה מצוות לאו ליהנות ניתנו אז איך בכלל יכולים לומר שמצד שהוא רוצה לצאת ידי חובתו שהוא יה"ל נוגע בעדות, ומתריץ שבאמת מצד המצוה גופא אין לו הנאה דקיום המצוה לא חשיבא הנאה (שאיין לו הנאה משמיעת הקול של הבעל קורא) אבל עכ"ז הוא נוגע מצד זה שיש מסביבת המצוה שהוא רוצה לצאת ל"ח ומצד זה הוא נוגע,

ולכאורה אפשר לתריץ (ששמיעת ס"ת לא כלול בהכלל של מצוות לאו ליהנות אלא אדרבה להיפך זה ניתן ליהנות) בגלל שיש רש"י בר"ה דף כ"ח, א. בד"ה לאו ליהנות ניתנו דכל המצות לא ניתנו להנאה אלא לעול בצואריהן, ובנדורים דף מ"ח א. המודר הנאה מחבירו אסור לו ללמוד בס"ת של העיר (שיש בהם בשותפות) ומסביר רבינו אברהם מן ההר בגלל שת"ת לא ניתנה כמו כל המצות לקב"ע (ולא להנאה) אלא ניתנו להנאה כמה שמשיג ומבין בלימודו ואם תשאל שזה ת"ת וזה שמיעת קרה"ת? אפשר לתריץ שכיון שכל התקנה של קרה"ת זה רק מצד ת"ת כמובא בב"ק פב, א. וברמב"ם הל' תפילה פרק ל"ב הל' א': שלא יהיו שלשת ימים בלי לימוד התורה תיקן קרה"ת בציבור.

מנחם מענדל פלטר

- ישיבת תורת אמת -

- ירושלים ת"ו -

ח ס י ד ו ת

ד. בספר המאמרים תשי"א מאמר כי קרוב אליך גו' דשנת תרפ"א ע' 326 שו"ה שהם כלים משועבדים כו' לכאורה חסר איזה מלים, כי הלא מבאר "ענין הבינונים" ואומר ע"ז הרי המוח שליט בכל אשר להם כו' וממשיך "והיז ברשות לבס" וכו' שזה קאי על מדרי' פחותה מבינונים וכמובן מהמשך הענין.

ובכללות הענין צ"ל שמסביר בהמאמר קושית אדמוה"ז בתניא איך הוא קרוב מאד (לעורר האהבה) ששם בתניא מתרץ שבינונים מאחר דמוח שליט על הלב בבינונים יכולים בנקל לעורר האהבה דלעשותו, ושולל הרשעים שהם ברשות לבז, ואצלם צ"ל תחלה תשובה, ופה בהמאמר אינו מסתפק בזה ואומר שאחר כ"ז הנה גם האהבה בשביל קיום בפועל ממש ג"כ שלא בנקל כ"כ גם בבינונים.

וממשיך בע' 326 אמנם בכ"ז הרי המוח הוא שליט בכל אשר להם (בבינונים) ואח"כ מדבר - כנראה - ברשעים, שאצלם חסר גם זה וא"כ איך הוא קרוב מאד, ומתרץ שזהו ע"י שם הו"י שיש בכל א' מישראל שמעורר אצלו תשובה.

אך הרי זה לא מה שמבאר בתניא.

וצריך לומר שזהו הוספה בהמאמר שכ"ק אדמו"ר נבג"מ זי"ע מצד אהבת ישראל שלו נותן מקום גם למי שהוא פחות ממדרי' בינוני שגם אצלו קרוב הדבר. ובאמת בתניא על התיבות אם לא מי שהוא רשע באמת, מבארים שרשע באמת הוא לא סתם רשע כ"א מי שהרשיע בעניני ח"ן (כך שמעתי מזקני החסידים, וזה לא כפי שמובא בשיעורים בספר התניא ובזה לכאורה מסולקת התמיהה של כ"ק אד"ש הובא שם בספר הנ"ל, אלא של"ל שכ"ק אד"ש מוסיף עוד יותר שגם בסוג הנ"ל י"ל (קרוב), ולכאורה בהמאמר מדבר בסתם רשעים שאינם מסוג הנ"ל, ואצלם התשובה היא בנקל יותר מצד שם הו"י שבנפש. אך כמובן, תשובה צריכה להיות.

במאמר הנ"ל דף 330 שו"ה יש כו' "וע"כ צריך להיות בה המדה", מילת המדה אינה מובנת ואפשר צ"ל הביטול.

שם ע' 328 בסוף העמוד שו"ה מקום, "ומ"ש אינו מקושר", צ"ע הכוונה.

שם במאמר השני ד"ה וענין ו"ה דשם הו"י עמוד 333 שו"ה שלומד צ"ל אחר שורה שלאחרי'.

שם עמוד 334 שו"ה הו"ע, מילת וכנ"ל, צ"ע למה מכוון, ואפשר דקאי על הנ"ל (עמוד 326) סוף פרק ב' שאצל בינונים

הלבושים משועבדים לעבודתם בתמידות.

הרב משה לברטוב
- ברוקלין נ.י. -

ה. במאמר ד"ה אני לדודי דש"פ ראה, מבה"ח אלול ש.ז.
(הנחות התמימים) כ' וז"ל:

"...דהנה מבואר בסה"ק שלי"ב חדשי השנה הם כנגד י"ב צירופי שם הוי"ו, דבכל חודש מאיר צירוף אחר של שם הוי"ו [והגם דאיתא בספר יצירה שד' אבנים בונות כ"ד בתים, היינו שד' אותיות בונות כ"ד צירופים, הנה נוסף לזה שלגבי כמה ענבים יש כ"ד צירופי ש"ו הוי"ו, שאני הכא כי שם הוי"ו יש בו שתי אותיות דומות (ה' ראשונה וה' אחרונה) ולפיכך אפשר שיהיו בו י"ב צירופים בלבד (וזה שיש כ"ד צירופים היינו משום שה' ראשונה וה' אחרונה הן ב' בחינות שונות)]."

ולהעיר מביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א לתניא פמ"א (נדפס בלקוטי בלאורים בספר התניא ח"א ע' רנח. ס' שיעורים בס' התניא ע' 547. ועוד), וז"ל:

"י"ב צירופי שם הוי"ו: כיון שב' אותיות שוות - כן לכאורה אפ"ל. אבל אינו דהא באדנ' (שמזכיר בהמשך) יש כ"ד צירופים (נוסף ע"ז ששני ההי"ן דהוי"ו אינן שווין ברוחניותם - שזה נוגע כאן). ולכן נ"ל הפי' - שלא קאמר כאן שכל הצירופים מאירים כו' כ"א שמ"ב צירופי כו' מאיר אחד בכל שעה, ועד"ז באד' - ולשנם צירופים שלהם - שאין שייכים בכלל לענין השעות. - עד"ז נמצא בתפירות תש"י שהם י"ב וכוונתם לי"ב צירופי אד' (מ"ח מס' תיקון תפלין פ"ג) המפורשים שם ואלן שייכות לשאר הי"ב. ובע"ח ש' השמות פ"ה ז' דיב"צ ראשונים דאד' הם בז"א ויב"צ אחרונים במל'.

וצירופי שם אדנ"י: שבו כ"ד צירופים כמפורש בספר יצירה. עכ"ל.

א' מאנ"ש
- ברוקלין נ.י. -

ו. בשער היחוד והאמונה פ"ב, מבאר טעות הכופרים שמדמים מעשה ה' עושה שמים וארץ למעשה אנוש ותחבולותיו, ומביא משל לזה (ל"מעשה אנוש ותחבולותיו"), "כי כאשר יצא לצורף כלי שוב אין הכלי צריך לידי הצורף כי אף שידינו מסולקות הימנו והולך לו בשוק הכלי קיים בתבניתו וצלמו ממש כאשר יצא מידי הצורף".

ויש להעיר בזה, שבמורה נבוכים ח"א פס"ט. שם מבאר הרמב"ם תוכן הדומה לדברי אדמו"ר הזקן בתניא שם, ומביא משל דומה, ובלשון תרגום קאפח: "ומה שאמרו (המדכרים) נכון אלו ה' פועל בלבד, ולא ה' אותו דבר זקוק לו בהתמדת קיומו, כמו שאז מת הנגר לא יבטל הארון כיון שאינו מספק לו את הקיום, אבל בהיותו יתעלה... והוא מספק לו את הקיום והתמידות, לכן מוכחש שייעדר המקיים וישאר מקבל הקיום".

והנה אחד השינויים בין ב' המשלים הוא, דבתניא המשל הוא מאומן ההולך בשוק וידינו מסולקות מהכלי, משא"כ במו"נ המשל הוא ממיתת הנגר, ועד"ז כנמשך מביא במו"נ הלשון "אלו יעלה על הדעת העדר הבורא... יתחייב מכך העדר הדבר הזה".

ובפשטות, טעם השינוי הוא משום שבמו"נ אינו מדבר מחמת ההבנה דיש מאין אלא מסברא אחרת, כמבואר שם, משא"כ בתניא.

אמנם לכאורה י"ל עוד חילוק בתוכן: מבואר בשיחת י"ט כסלו תשל"ה, בביאור לשון הרמב"ם בהל' יסוה"ת "ואם יעלה על הדעת שאין שז מצוי אין דבר אחר יכול להמצאות", דכוונת הרמב"ם היא, שמצד בחי' השובב, "אין שם מצוי" (שלמעלה מבחי' מציאות) אין מציאות לעולמות. ע"כ. ולפי זה אולי יש להוסיף שגם למעשה, מצד בחי' השובב אין מציאות לעולמות משום שהתהוותם מן השובב היא כמו רצון, שאין שום נתינת מקום לדבר הנרצה.

ולפי זה אולי יש לומר שזהו החידוש במשל שבתניא על המשל שבמו"נ שז: ע"פ המבואר במו"נ, מוכח הקשר בין העולם והכח המהווה אותו רק מצד בחי' השובב, היינו שמצד בחי' השובב אופן מציאות העולם היא רק מצד רצונו ית', ובהתבטל הרצון בטלה המציאות. ולזה הוא המשל דמיתת הנגר, היינו "אם יעלה על הדעת שאין שז מצוי", שלמעלה מבחי' מציאות.

אמנם בתניא רצונו להדגיש, שגם מצד בחי' ממכ"ע הנותן מקום לעולמות, הכח המהווה והמתלבש בעולמות, גם מבחי' זו אין שוני מציאות לעולמות בלעדי הכח המהווה. ולכן מביא משל רק מזה ש"ידינו מסולקות הימנו והולך לו בשוק", אבל לא ממיתת האומן. והיינו, דבנמשל הנה גם כאשר יש גדר של "אומן", מ"מ אי אפשר שתהי' לנברא מציאות מצד עצמו. ועדיין יש לעיין בכ"ז.

א' מאנ"ש

ש ל ח ו ת

ז. במקומות רבים בדא"ח נתבאר "הדרגות והאופנים שבשליחות", אמנם לענ"ד ישנם כו"כ חילוקים בין המבואר בכ"מ, וכדלקמן:

בשיחת מוצאי שק"פ לך לך תשל"ח: (נדפס בקונטרס חורף תשל"ח עמ' 56 ואילך) "שלוש (אופנים) מדריגות בענין השליחות:

(א) ג' בשעת קיום השליחות, השליח הוא מציאות לעצמו, ומעשה השליחות מתייחס אליו (לשליח). ענין "שלוחו של אדם כמותו" מתבטא בכך שעשייתו נחשבת כאילו עשה זאת המשלח.

(ב) מדריגה עליונה יותר: העש' עצמה מתייחסת למשלח. זאת אומרת, ש(לא השליח עושה זאת, כי אם) המשלח עושה זאת על ידי השליח.

(ג) מדריגה עליונה עוד יותר: ש(לא רק עשית השליח וכח המעשה שלו, כי אם גם) השליח עצמו הוא המשלח.

ובכך טמון החידוש שב"עבד" לגבי "שליח":

בשליחות אפשרית הרי כמה מדריגות. ומכיון ששלוש המדריגות האמורות הן אופנים באותו ענין (ענין השליחות) - הרי מובן שגם במדריגה העליונה ביותר (שהשליח עצמו הוא המשלח) יש מקום לחלק בין השליח למשלח;

ואילו "עבד" אינו מציאות בפני עצמו כלל, כל מציאות ובמילא, כחותיו - מכח המעשה עד כח התענוג היא מציאות האדון.

ולכן "מה שקנה עבד קנה רבו" שכל מה שהעבד עושה ("מה שקנה", מה שלא יהי') - "קנה רבו", עד שזה נקנה (לדיעה אחת) מלכתחילה לרבו.

כיון שכל מציאות העבד היא מציאות האדון - לא שייך, במילא, שיהי' (מצידו) הבדל בין עבודה אחת לחברתה (מכיון שאין הוא מציאות לעצמו כלל).

עכ"ל כ"ק אד"ש שם.

(וכעין זה נתבאר בשיחת שק"פ תולדות ש.ז.).

בשיחת שק"פ שופטים תשט"ז: (נדפס בלקו"ש ח"ט עמ' 323

ואילך) (לאחר שמביא הג' דרגות שבשליחות (ומן החמור אל הקל) (א) כל מציאות השליח הוא דהמשלח, (ב) אבר השליח שעל ידו מקיים השליחות משתייך להמשלח, (ג) מעשה השליח מתייחס להמשלח).

"(בתרגום חפשי מאידיש) כמו כן בפנימיות התורה, בעבודת האדם לקונו, קילמים ג' מדריגות שבשליחות:

(א) עבודת עבד בכלל ועבד נאמן בפרט, אשר הוא איננו מציאות לעצמו כלל וכל מציאותו אינה אלא מציאות האדון, לא רק במחשבה דיבור ומעשה מאוחד הוא אח אדונו אלא אף בכח בכחותיו הפנימים כח הרצון ולמעלה מזה - אפילו בכח התענוג שהוא עמוק יותר בנפש מאוחד הוא עם אדונו...

(ב) האופן השני שבשליחות הוא, אשר השליחות איננה חדורה בעצם מציאותו, הוא נשאר מציאות לעצמו, וכדאית' בתניא (פרק לה) שאפילו צדיק גמור כו' מ"מ הרי הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו. יש מי שאוהב...

הגם שהרי הוא מציאות לעצמו, אמנם בנוגע למעשהו עכ"פ הרי הוא אינו מציאות, לא הוא העושה, אלא המשלח עושה.

(ג) המדריגה השלישית שבשליחות היא, אשר גם בזמן עשית השליחות הרי הוא מציאות לעצמו, הוא העושה, מ"מ מוציא הוא ע"י מעשהו את המשלח מכיון שעושה המעשה כדעת המשלח". עכ"ל עי"ש.

ולכאורה צריך להבין: אמאי בשיחת פרשת שופטים מונה הדרגה הג' דכל מציאותו היא מציאות המשלח כדוגמת עבודת עבד. ובשאר השיחות (מוצש"ק פ' לך לך וש"פ תולדות הנ"ל) מונה דרגת עבד לדרגה נוספת.

עוד צריך להבין:

דבשיחת ש"פ שופטים הנ"ל מבואר אודות הדרגה הב' דהוא בדוגמת דרגת צדיק דאף שהוא צדיק גמור וכו' מ"מ הרי הוא דבר בפני עצמו יש מי שאוהב.

ולהעיר מהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א (מאמרים קונטרסים ח"ג עמ' ל' הערה מס' 5) שמבאר ג' דרגות בשליחות בג' אופני ביטול וזלה"ק: "מבואר בכ"מ בדא"ח הפרטים דביטול היש, היינו שהוא יש ובטל. ביטול במציאות. ביטול דעבד פשוט. (עילין תו"א מח, ב. עח, ב. לקו"ת בהר מב, ב. מסות פז, א. המשך תרס"ו ד"ה תקעו ואילך. ועוד). "עכלה"ק שם.

הרי, דהדרגה הא' הוא בדוגמת ביטול היש - דהוא יש אלא דבטל. הדרגה הב' הוא בדוגמת ביטול במציאות. הדרגה הג' הוא בדוגמת ביטול דעבד.

וגם כאן צריך להבין:

(א) דמונה כאן הדרגה הג' דכדוגמת ביטול דעבד ולא

כמו שהובא לעיל מהשיחה שהדרגה שבדוגמת ביטול דעבד הוא דרבה נוספת.

(ב) דמבאר הכא שהדרגה הב' היא דרגת ביטול במציאות ולא כמו שמבואר בשיחת ש"פ שופטים שהוא דרגת ביטול היש בלבד.

ואבקש מקוראי הגליון ששימו עיניהם לבאר זאת.

אברהם חלים דוד גולדשמיד

- 770 -

ח. בשיחת ט"ו באב ש.ז. (הנחות התמילים) סכ"ז מביא מהל' ת"ת לאדה"ז (פ"ד ס"ח) ד"מט"ו באב יוסיף מעט מעט", ונאמר בהשיחה דזה מרומז גם בהל' ת"ת להרמב"ם.

וז"ל הרמב"ם בהל' ת"ת פ"ג הל"ג: "אף על פי שמצוה ללמוד ביום ובלילה, אין אדם למד רוב חכמתו אלא בלילה. לפיכך מי שרצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחד מהן בשינה ואכילה ושתי' ושיחה וכיוצא בהן אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה. אמרו חכמים אין רנה של תורה אלא בלילה שנאמר קומי רוני בלילה..."

ואולי י"ל דבזה גופא דהרמב"ם מבאר בארוכה מעלת הלימוד בלילה, הרי הוא מרמז בזה דכשניתוסף בזמן זה - בנדו"ד בט"ו באב דהלילות נעשות ארוכות יותר - יש להוסיף ללמוד בזמן מסוגל זה.

ולהעיר גם דפסק הנ"ל בהל' ת"ת לאדה"ז ד"מט"ו באב יוסיף מעט מעט" כתב אדה"ז לאחרי שמביא את דברי הרמב"ם הנ"ל.

וראה גם שו"ע יו"ד סרמ"ו סכ"ג בהגה"ת הרמ"א: "ויש לאדם להתחיל ללמוד בלילה מט"ו באב ואילך ומאן דלא מוסיף יסיף (נ"י פרק יש נוכלין וש"ס ורמב"ם שם דקכ"א ע"ב וסוף תענית ע"ש)". וידוע השקו"ט א"ז המ"מ ברמ"א הם לרמ"א בעצמו. ובשולי הגליון בשו"ע שם כ': ליתא ברמב"ם.

* * *

בשיחה הנ"ל סעי' מא הובא מאחז"ל דשלמה המלך תיקן עירובין ונט"ל. ונא' דלכאורה מדוע ניתקנו ענינים אלו ע"י שלמה דוקא ולא בזמן שלפניו?

ונתבאר דעד אז לא היו בנ"י במצב של חנ"י ומנוחה בשלימות, וגם בזמן דוד שכבר היו ב"ארץ טובה ורחבה" הרי

על זמנו של דוד נאמר "דוד לרב שפכת" והיו צריכיה ללכת למלחמה בכמה ארצות וכו' ולא היו במצב של מנוחה ולא קביעות של מחנה ע"פ תורה. משא"ג בזמנו של שלמה המלך כאשר איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו" - חנ"ל ומנוחה בשלימות - אז בא הזמן לתקן עירובין. וגם בנוגע לתקנת נט"י - הרי תקנה זו היתה בנוגע לקדשים ושייך (רק) לאחרי בנין ביהמ"ק. ע"כ.

[וְרָאָה גַם סֵפֶר יוֹחֲסִין מֵאִמֵּר א' עֵרֶךְ שְׁלֵמָה (הוֹבָא גַם כַּעֲיוֹן יַעֲקֹב לְעֵין יַעֲקֹב שֶׁבֶת יָד, ב. עֵי"ש). שְׁכ': "וּשְׁלֵמָה תִּקֵּן עִירֹבִין וְנִטְיֵי לְקֹדֶשׁ... וְדַעַת בַּעַל סֵפֶר הַמִּצְוֹת כִּי שְׁלֵמָה תִּקֵּן אֵלּוּ, שְׁמָלוּ פְטוּרִין בְּמִלְחָמָה וּבְזִמְנוֹ לֹא הִי' מִלְחָמָה כִּי אִם שְׁלוֹמִי".]

והנה ידוע מ"ש התויו"ט בהקדמתו לסדר נזיקין בבבאור הב' שיטות בסדר הש"ס: שיטת הגמרא (ועוד) זמ"ן נק"ט ע"פ הפסוק בישע"י "והי' אמונת עתך גו"; שיטת המדרש "נז"ם קט"ן ע"פ הפסוק בתהלים "תורת ה' תמימה גו".

וכתב התויו"ט: "נ"ל דדוד (בספר תהלים) וישע"י כל אחד בזמנו אמרו... דוד המלך ע"ה בזמן שישראל על אדמתו, ואז נזיקין שרובו בדבר שבממון ואינו נתלה בגופו של אדם, ראוי שיהי' מאוחר לכל. אבל ישע"י הרי אמרו בפסוק הן אראלם צעקו חוצה, דנדרש במס' חגיגה לזמן החורבן ואז קדשים וטהרות ראויים להיות מאוחרים כו".

והיינו דגח בזמן דוד היו בניי במצב של מנוחה, ואשר לכן קדשים וטהרות באות קודם.

ויל' בפשטות, דלפועל עיקר הזמן דמנוחה וחנ"ל היתה בזמנו של שלמה ולכן תיקן עירובין ונט"י (כנ"ל בהשיחה), משא"כ זמנו של דוד אביו היתה רק הכנה והתחלה לזמן זה, ולכן לא תיקן עירובין כו'; אבל הוא רמז להסדר דנז"ם קט"ן כי (א) אין זה תקנה במעשה בפועל; (ב) גם זה הוא הכנה לזמנו של שלמה, דקדשים וטהרות נוגע בעיקר כשישנו ביהמ"ק.

א.ב.ש.

- ברוקלין נ.י. -

ט. כשיחת אדר"ח אלול לילדי מחנות קיץ - "גן ישראל" ו"אמונה" שי' הובא משל הידוע דאדה"ז בלקו"ת דמלך בשדה "שקודה בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאיין כל מי שרוצה להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם כו".

ולאח"ז נאמר (הועתק כאן מרשימת ה"טייפ"): "זאגט דער אלטער רבי אין דעם משל, אז דער אויבערשטער, דער מלך

בשדה, נעמט אן די בקשות בפנים שוחקות, און איז זיי ממלא, ווי נשיא דורנו דער רבי דער שווער איז דאס מוסיף במאמרו הידוע".

והנה ידוע (בכו"כ מאמרים ושיחות ומכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א) דהוספת ביאור כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ על המשל הוא (סה"מ ה'ש"ת ע' 285) לאחר התובה 'רשאין' (כל מי שרוצה להקביל פניו) "מוסיף: "רשאין ויכולים", וא"כ מהי הכוונה בהשיחה שההוספה היא שהקב"ה ממלא הבקשות כו'?

ואולי י"ל ובהקדים דלכאורה מהי הכוונה בהוספת תיבת "ויכולים"? וי"ל בדא"פ דלולי ההוספה ה' אפ"ל דמ"ש אדה"ז "ואז רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו כו"י היינו דרק רשאין, ובהנמשל דרק רשאין לקבל כל ההמשכות, אבל לא דוקא דכן הוא בפועל. ומוסיף אדמו"ר מהור"י"צ: "ויכולים" דהיינו דלא רק ד"רשאין" לקבל כל ההמשכות כו' אלא "ויכולים" ("מען קען"), וכיון דיכולים לקבל פניו, אנו יודעים בודאי ד"הוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם", דהיינו שממלא כל הענינים, כנ"ל בהשיחה. ועדיין יל"ע בכ"ז.

א' התלמידים

ה ל ו ם

ל. בהיות יום בשלשלת היחס וראשי פרקים מבית רבינו כתוב שבנו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע הרמ"מ נולד בז' אדר תרכ"ז ובתורת שלום ספר השיחות בעמ' : הערה 2 כתוב שנולד בו' אדר תרכ"ז ועוד יש להוסיף ע"ז שאפילו בהיום יום הוצאה חדשה מוגדלת ומתוקנת עם הוספות וכו' (תשמ"ב) ג"כ כתוב שנולד בז' אדר תרכ"ז ובליקוטי שיחות ח"ב ע' 364 הערה 6 כתוב שנולד בו' אדר תרכ"ז וכן בספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (תש"ז) שנערך ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בעמ' 22 (ובספר התולדות אדמו"ר מהר"ש בעריכת הרא"ח גליצנשטיין כתוב שנולד בוא"ו אדר תרכ"ז) ושם בספרי התולדות כתוב וא"ו מלא) ובכל המקומות כתב זאת כ"ק אדמו"ר שליט"א?

אך אולי י"ל שבהיום יום זהו מסתמא טעות הדפוס וכל המקומות הנ"ל נכונים כי ברשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א למאמר דא"ח של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע נדפס בספר התולדות אדמו"ר מהר"ש שנערך ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (תש"ז) (וכן נדפס ג"כ ברשימת מאמר דא"ח של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע בעריכת כ"ק אדמו"ר שליט"א) ושם ברשימת

מאמרים הנ"ל בעמ' 51 (על"ש) יש מאמר. נעשה אדם כו' בצלמנו כדמותינו, זה כה, יחו"ע, במצות - ג"פ קיצורים - וא"ו אדר תר"מ א"א בני מ"מ שי בסעודת בר מצוה. (כ"כ בכת"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע על מאמר זה א"א - אולי פל' אמר אותו) (הערה זו נלקחה מרשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א).

ומכאן נראה שבנו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע הרמ"מ אכן נולד בוא"ו אדר תרכ"ז ובהלוי' יוז צריך תיקון, טעות הדפוס דש"מ.

- חיים שאול ברוק
- ישיבת תורת אמת -
- ירושלים ת"ו -

א. ל"א אלול: "ש"פ תצא תר"ג... הואיל הצ"צ לומר: עוה"ז הוא עלמא דשיקרא לכן הנה גם בהטוב מעורב פסולת וצריך בירור בדרך מלמטה למעלה ובדרך מלמעלה למטה..."

ראה לקו"ת פרשתנו (תצא) בתחילתו (ע"ד תפלה - שענינה מלמטה למעלה ותורה שענינה מלמעלמ"ט).

ל"ג אלול: "החסיד ר' הענדיל סיפר: ידוע הי' לכל החסידים אשר ביחידות הראשונה היתה העברת הערלה וואס ניט וואס, פון ערלת הלב איז מען גלייך פטור געווארן..."

ראה לקו"ת פרשתנו (תצא מב, א): וכמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם והערלה היא ההתקשרות בתאוות ושאר גשמיות העולם (על"ש בארוכה).

ל"ד אלול: "מהוראות אאמו"ר: להנזר ממלחמת תנופה עד קצה האחרון..."

להעיר מלקו"ת פרשתנו (תבוא מג, ד): לתאוה יבקש נפרד שכשאדם משיח רצונותיו בתענוגי עולם או בנצחונות ומדות רעות ח"ו הוא בחי' נפרד שלא יכול להיות בבחי' ה' אחד ושמו אחד.

ט"ז אלול: "רבינו הזקן פל' המאמר כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא, אויף א אידען דארף מען קוקען ווי ער שטייט אין מחשבה הקדומה דא"ק..."

ראה לקו"ת פרשתנו (תבוא מב, ג): וזהו שתמליכונני עליכם כי הנשמות עלו במחשבה עליונה כו'.

כ"א אלול: "אבינו הראשון אברהם בגלל עבודתו במס"נ... זכה להנחיל לזרעו עד סוף כל הדורות..."

ראה לקו"ת פרשתנו (נצבים מו, ג): משא"כ על מס"נ לא נא' טעם לפי שהוא למעלה מהשכל... והיא בחי' האמונה שלמעלה מהדעת (עי"ש).

כ"ו אלול: "סדר הכשר בשר לאכילה להוציא ממנו דם האסור הוא: שר' מליחה הדחה..."

ראה לקו"ת פרשתנו (האזינו עו, ב): שמנת עבית... ונעשה דמו עב ולבו ערל וצ"ל ומלתם... ע"י לב נשבר ונדכה... לסגף הנפש... ועי"ז אח"כ נמשך בחי' וזרקתי עליכט מים טהורים כו'.

כ"ז אלול: "מדברי קודש רבינו הזקן: ישראל גוי אחד בארץ, דעם עם ישראל אויך אין דער ערדישער וועלט איז פארבונדען מיט ה' אחד, הש"ת מאכט פון רוחניות גשמיות און דער עם ישראל מאכט פון גשמיות רוחניות."

ראה לקו"ת פרשתנו (האזינו עו, א): האזינו השמים שהן אותם נשמות שמבחי' שמים... וגו' מי שהוא מבעלי עסקים מ"מ יכול הוא להמשיך או"א"ס ב"ה ע"י עסק התורה... ע"י בחי' הצדקה... ועי"ז נאמר ותשמע הארץ שהן אותן הנשמות שנמשכים מבחי' ארץ.

כ"ח אלול: "ברכת ה' היא תעשיר בכלל ובפרט להנותן מעתו ומזמנו לעסוק בצרכי ציבור בעניני צדקה וחיזוק היהדות, וכמאמר: דער אויבערשטער ב"ה בלייבט ניט קיין בעל חוב." ראה לקו"ת הנ"ל.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ברוקלין נ.י. -

לזכות

הילד יוסף יצחק הכהן שיחי'

לאורך ימים ושנים טובות

לרגל הכנסו לבריתו של א"א ע"ה

ביום ד' ח' אלול

תהי' שנת דברי משיח

נדפס ע"י הוריו

הרה"ח ר' ירוחם פישל גדלי' הכהן וזוגתו מרת בת שבע דבורה שיחיו

בראנשטיין

זקניו

הרה"ח ר' מנחם הכהן וזוגתו מרת אסתר שיחיו

בראנשטיין

הרה"ח ר' יעקב זלמן חיים וזוגתו מרת רחל שיחיו

סעמיועלס